

**PC-10112/M**

**N-9/2053**

**EDUCATIONAL POLICY & PLANNING IN  
CONTEMPORARY INDIA-1202T**

**(Semester-II)**

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 70

**Note :** Attempt two questions each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

**SECTION—A**

- I. What are determinants? Discuss the various determinants of Educational Policy in a country. (3+7=10)
- II. Explain the role of Ministry of Education (MOE) in Educational Policy formulation. (10)
- III. What is the new concept of Educational Planning? Describe various approaches concerning education planning. (4+6=10)
- IV. What do you mean by Educational Financing? What is the role of Centre and State government in financing education? (3+7=10)

## SECTION—B

- V. Why Education Commission (1964-66) was appointed ? Bring out its recommendations regarding School Education. (3+7=10)
- VI. Discuss the role of NPE 2020 in the reconstruction of the policy of Indian school education. (10)
- VII. What is the privatization of education? Discuss recommendations of Birla-Ambani report of privatization of higher education. (3+7=10)
- VIII. Give the targets of NSDM-2014. Is it possible to fulfil these targets? Give reasons. (5+3+2=10)

## SECTION—C

### (Compulsory Question)

- IX. Write short notes on the following:
1. Define the term "Policy".
  2. Role of NCERT in policy formulation.
  3. Characteristics of Educational Planning.
  4. Mid-day Meal Scheme.
  5. Long-term versus short-term education planning.
  6. Limitations of NPE-1986.
  7. Aims of NKC.
  8. Why "Knowledge Applications" necessary?
  9. Advantages of Privatization.
  10. Objectives of Skill Development Mission. (10×3=30)

## PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

### ਭਾਗ—A

- I. ਨਿਰਧਾਰਕ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (3+7=10)
- II. ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। (10)
- III. ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ? ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। (4+6=10)
- IV. ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਵਿੱਤ ਜੁਟਾਉਣ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ? (3+7=10)

### ਭਾਗ—B

- V. ਸਿਖਿਆ ਆਯੋਗ (1964-66) ਕਿਉਂ ਨਿਯੁੱਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (3+7=10)
- VI. ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲੀ ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ NPE 2020 ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। (10)

VII. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਸਬੰਧੀ ਬਿਰਲਾ-ਅੰਬਾਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (3+7=10)

VIII. NSDM-2014 ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਰਜ ਕਰੋ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਦਲੀਲਯੁਕਤ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ। (5+3+2=10)

### ਭਾਗ—C

#### (ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
2. ਨੀਤੀ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ NCERT ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ।
3. ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਦਰਜ ਕਰੋ।
4. 'ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ' ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਦੂਰ-ਕਾਲੀ ਬਨਾਮ ਅਲਪ-ਕਾਲੀ ਸਿਖਿਆ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
6. NPE-1986 ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।
7. NKC ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਵਿਚਾਰੋ।
8. ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?
9. ਨਿਜੀਕਰਣ ਦੇ ਲਾਭ ਦਰਜ ਕਰੋ।
10. ਮੁਹਾਰਤ-ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚਾਰੋ। (10×3=30)